

Sabır

Bakara/155: Çaresiz biz sizi biraz korku, biraz açlık, biraz da mallardan, canlardan ve ürünlerden eksiltme ile imtihan edeceğiz. Müjdele o sabredenleri!

Hac/ 35: Ki Allah anıldığı vakit onların kalpleri titrer. Onlar başlarına gelene sabreden, namaz kılan kimselerdir. Kendilerine verdiğimiz rızıktan Allah yolunda harcarlar.

Zümer/ 10: Ey Muhammed! Tarafımdan söyle: "Ey iman eden kullarım! Rabbinizden korkun. Bu dünyada güzellik yapanlara bir güzellik vardır. Allah'ın yeryüzü genişdir. Ancak sabredenlere mükafatları hesapsız ödenecektir."

HADİS...

* Hz. Enes (ra) anlatıyor: "Resulullah (as), (ölen) çocuğu için ağlamakta olan bir kadına rastlamıştı: "Allah'tan kork ve sabret!" buyurdu: Kadın (ızdırabından kendisine hitab edenin kim olduğuna bile bakmadan): "Benim başıma gelenden sana ne?" dedi. Resulullah (as) uzaklaşınca, kadına: "Bu Resulullah idi!" dendi. Bunun üzerine, kadın çocuğun ölümü kadar da söylediği sözden dolayı (utanıp) üzüldü. (Özür dilemek için) doğru sav min kapısına koştu: Ama kapıda bekleyen kapıcılar görmedi, doğrudan huzuruna çıktı ve: "Ey Allah'ın Resülü, (o yakışsız sözü) sizi tanımadan sarfettim (bağışlayın!)" dedi. Aleyhissalâtu vesselam: "Makbul sabır, musibetle karşılaşmanın ilk andıktır." buyurdu."

* Ümmü Seleme (ra) anlatıyor: "Resulullah (as)'ı şunları söylerken işittim: "Kendisine bir musibet gelen müslüman Allah'ın emrettiği: "İnnâ lillahi ve innâ ileyhi râci'un, allahümme ecirni fi musibeti vahluf li hayran minhâ. "Biz Allah'ınız ve ancak O'na döneceğiz. Bana bu musibetim için ücret ver. Ve bana bunun arkasından daha hayırlısını ver" derse Allah o musibeti alır ve mutlaka daha hayırlısını verir."

* Atâ İbnu Yesâr rahimehullah anlatıyor: "Resulullah (as) buyurdular ki: "Kul hastalandığı zaman Allah Teâlâ hazretleri ona iki melek gönderir ve onlara: "Gidin bakın, kulum yardımcılara ne diyor bir dinleyin!" der. Eğer O kul, melekler geldiği zaman Allah'a hamdediyor ve senalarda bulunuyor ise, onlar bunu, her şeyi en iyi bilmekte olan Allah'a yükseltirler.

Allah Teâlâ hazretleri, bunun üzerine şöyle buyurur: "Kulumun ruhunu kabzedersen; onu cennete koymam kulumun benim üzerimdeki hakkı olmuştur. Şâyet şifâ versem, onun etini daha hayırlı bir etle, kanını daha hayırlı bir kanla değiştirmem ve günahlarını da affetmem üzerimde hakkı olmuştur."

* Yahya İbnu Vessab, Resulullah sav 'min Ashabından bir yaşlıdan naklediyor: "Resulullah as buyurdular ki: "İnsanlara karışıp onların ezalarına katlanan müslüman, onlara karışmayıp, ezalarına katlanmayandan hayırlıdır."

* Habbab İbnu'l-Eret (ra) anlatıyor: "Resulullah (as) Kâ'be'nin gölgesinde, bir bürdeye yaslanmış otururken, gelip (müşriklerin yaptıklarından) şikâyetle bulunduk: "Bize yardım etmiyor musun, bize dua etmiyor musun?" dedik. Şu cevabı verdi: "Sizden. önce öyleleri vardı ki, kişi yakalanıyor, onun için hazırlanan çukura konuyor, sonra getirilen bir testere ile başının ortasından ikiye bölünüyordu. Bazısı vardı, demir taraklarla taranıyor, vücudunda sadece et ve kemik kalıyordu. Bu yapılanlar onları dininden çeviremiyordu. Allah'a kasem olsun Allah bu dini tamamlayacaktır. Öyle ki, bir yolcu devesine bindimi San'a'dan kalkıp Hadramevt'e kadar gidecek, Allah'tan başka hiçbir şeyden korkmayacak, koyunu için de sadece kurttan korkacak. Ancak siz acele ediyorsunuz."

* Ebu Hüreyre (ra) anlatıyor: "Resulullah (as) buyurdular ki: "Allah Teâlâ hazretleri şöyle demiştir: "Ben kimin iki sevdiğini almışsam ve o da sevabını umarak sabretmişse, ona cennet dışında bir mükafaat vermeye razı olmam."

Buhârî ve Müslim müttefikan şu hadîsi naklederler: "Sabır ilk toslamada olandır."

Sabrın Çeşitleri

Musibete karşı sabır, günahlara karşı direnmede sabır ve ibadet üzere ısrarda sabır...

Hergün beş vakit namaz, senede en az bir ay oruç, muayyen miktarda zekat ve kulluğa müteallik diğer bütün emirler, ancak sabırla yerine getirilebilir. Bunlar, insan ömrünü disipline eder ve ötelere göre bir boya çalar. Böyle bir hayat, bütünüyle nuranilik çizgisinde geçer; ömür bereketlenir ve

cenneti semere verir. Onun için insan, dişini sıkacak, ibadetler üzerine sabredecek, ve böylece hayatını ıslı ıslı nurlandıracaktır.

Sabır kelimesiyle "Sabır otu" aynı kökten gelen kelimelerdir. Sabır otunun zehir gibi acı olduğu söylenir. Tıbta ilaç sanayiinde de kullanılmaktadır. İşte sabır, bu sabır otunu yutmak kadar acıdır. Ancak bu acılık, işin başlangıcı itibariyledir. Neticesi her zaman tatlı olmuştur.

Durum Değiştirmek

Sabretme, dişini sıkma, dayanma, metanet gösterme, sarsılmama, irkilmeme, irade felcine uğramama, hergün zehir-zemberek hâdiseleri sineye çekme ve dayanma elbette kolay bir iş değildir. Ancak, bütün bunlar ilk musibet şoku anında yapılmalıdır. Çünkü, yer değiştirme, başka bir vaziyete intikal etme, psikolojik olarak her zaman insanın ruh hâletinde değişiklik hasil eder ve onu sarsan hâdiseleri unutturur.

Diyeğim ki, başımıza bir musibet geldi. İlk bakışta, bu musibete dayanabilmemiz mümkün değil gibi... Hemen bu şoku atlatmanın çaresine bakmalıyız. Bu da ya bulunduğumuz durumu değiştirerek ki, ayakta isek oturarak, oturuyorsak yatarak veya yapmakta olduğumuz işin keyfiyetini değiştirerek; meselâ, abdest alarak, namaz kılarak veya en azından konuştuğumuz mevzudan uzaklaşarak.. veyahut da bulunduğumuz mekandan ayrılarak, başka bir atmosfere sığınmakla olur. Bazan da bir nebeze uyumak, şoku atlatmamıza yetebilir. Hangi şekilde olursa olsun, hâl, durum veya mekanda yapılan bu değişiklikler, şokun tesirini kırar ve tahammül edilemez gibi görünen musibeti az dahi olsa hafifletir.

Sabır, ibadetlere devam etme hususunda da çok lüzumludur. İlk anda, yeni namaza başlayan bir insan için, bu ibadet çok ağır gelebilir; fakat biraz sabreder de ruhu namazla bütünleşirse, artık bir vakit namazı kılamama, o insan için dünyanın en büyük ızdırabı haline gelir. Oruç, zekat, hac gibi ibadetler için de aynı şeyleri söylemek mümkündür.

Düşünün ki, hac gibi meşakkatli bir ibadeti, bir kere ifâ edenler, her sene gitmek için âdeta kendilerini yerler. Hatta bazan konulan tahdid, onları çılgına çevirir. Bu denli ibadet sevgisi bir bakıma onun ilk ağırlık şokunu atlatması demektir. Bu hemen bütün ibadetlerde de böyledir.

İnsan, harama karşı da aynı sabırla mukabele etmelidir. Günâh ilk tosladığında gösterilecek mukavemet, ondan gelecek kötü şerareleri kırar, insan da o şoku böylece atlatmış olur. Onun içindir ki Efendimiz, Hz. Ali'ye "ilk bakış lehine gerisi aleyhine" 296 buyurmaktadır. Yani, insanın gözü günaha kayabilir. Ama o, hemen gözünü kapar, yüzünü çevirirse, bu onun için günâh olarak yazılmaz. Hatta harama bakmadığı için kendisine sevap bile yazılabilir. Fakat ikinci ve daha sonraki bakışlar, zehirli birer ok gibi insanın kalbine ve ruhuna saplanır, insanın hayalinde bulantılar meydana getirir.. iradesi manevî gerilimini kaybeder. Zira her harama bakış, bir yönüyle harama girme yollarını kolaylaştıran birer davetiye hükmündedir. Dolayısıyla da her bakış, bir başka bakışı davet eder.. artık o insan, harama yelken açar ve dönüşü çok zor bir yolculuğa açılır. İşte bu duruma gelmeden, haramın ilk tosladığı anda, sabredip haramdan yüz çevirme, harama karşı gözlerini yumma, Allah Rasûlü'nün bize tavsiye ettiği altın öğütlerdendir.

Epiktetos'un bir sözü vardır: "Fena hülyalar, seni hayallerinde yakalayınca, ilk fırsatta hemen uzaklaşmaya çalış. Sonra götürüldüğün yerden geriye dönemezsin" der. Onun bu ifadesi de ilham yüklüdür. Eğer, Allah Rasûlü'nden sonra yaşamış olsaydı, mutlaka ilhamını Allah Rasûlü'nden aldığıni söyleyebilirdik...

İnsan, harama karşı böyle davrana davrana, bu onda bir huy, bir karakter haline gelir. Zira, yaptığı egzersizlerle kalbinde hasil olan imanın nuru, cehennemden bir kıvılcım durumunda olan günahlara karşı âdeta bir sütre olur. Öyle ki artık harama bakmama, onun asıl ve fitrî davranışları arasına girer. Aksi bir durum aklına gelse, hemen parmağını, gönül peteğindeki iman balına batırır ve bu sağlam mülâhaza sayesinde tattığı aşkın tadıyla kendini bu manevî atmosferden uzaklaştıran her şeyden kaçır. Bu durumda olan bir insanın, iradî olarak günaha girmesi pek düşünülemez.

Her musibetin kendine göre bir şoku vardır. O atlatıldığı zaman, musibet rahmete, elemeler lezzete, dertler de zevke

inkılâb eder... Böyle bir sinede artık ızdırap dinmiş, yerini de sonsuz bir neşeye terk etmiştir. Ancak bütün bunlar, ilk şok anının başıyla atlatılmasına bağlıdır. Bu kadar tafsilatlı, derin bir mevzuu Allah Rasulü, sadece dört kelime ile ifade buyurmaktadır. "Sabır, ilk toslama anında olandır.

Sabır ve Sadakat Mihengi

Sabır ve sadakat ancak imtihanlarla belli olur. Her türlü imtihan karşısında, Hakk (cc) kapısından ayrılmayanlar ve orada kalmaya kararlı olanlar ve kapının her ağırlık kapanışında, başı kapının eşliğinde bekleyenler bu imtihanı kazanmış olacaktırlar. Az bir sıkıntı ile yol-yön değiştirip, kapının önünden ayrılanlar da kaybetmiş olacaktırlar.

RİSALE...

MUSİBET ZAMANI UZUNDUR

...Bir iki Sözde beyan ettiğimiz gibi, her insan geçmiş hayatını düşünse, kalbine ve lisanına ya "ah" veya "oh" gelir. Yani, ya teessüf eder, ya "Elhamdülillâh" der.

Teessüfü dedirten, eski zamanın lezâzinin zeval ve firakından neş'et eden mânevî elemelerdir. Çünkü zevâl-i lezzet elemeldir. Bazen muvakkat bir lezzet daimî elem verir. Düşünmek ise o elemi değiştirir, teessüf akıtıyor.

Eski hayatında geçirdiği muvakkat âlâmın zevâlinden neş'et eden mânevî ve daimî lezzet, "Elhamdü lillâh" dedirtir. Bu fitrî hâletle beraber, musibetlerin neticesi olan sevap ve mükâfât-ı uhrevîye ve kısa ömrü musibet vasıtasıyla uzun bir ömür hükmüne geçmesini düşünse, sabırdan ziyade, şükreder,

أَحْمَدُ اللَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ سَوَى الْكُفْرِ وَالضَّلَالِ (küfür ve dalaletin dışında her türlü hal için Allah'a hamd olsun) demesi iktiza eder. Meşhur bir söz var ki, "Musibet zamanı uzundur." Evet, musibet zamanı uzundur. Fakatörf-ü nâsta zannedildiği gibi sıkıntılı olduğundan uzun değil, belki uzun bir ömür gibi hayatî neticeler verdiği için uzundur.

SABIR KUVVETİNİ DAĞITMAMAK

...Yirmi Birinci Sözü Birinci Makamında beyan edildiği gibi, Cenâb-ı Hakkın insana verdiği sabır kuvvetini evham yolunda dağıtmazsa, her musibete karşı kâfi gelebilir. Fakat vehmin tahakkümüyle ve insanın gafletiyle ve fâni hayatı bâki tevehhüm etmesiyle, sabır kuvvetini mazi ve müstakbele dağıtıp, halihazırdaki musibete karşı sabrı kâfi gelmez, şekvâya başlar. Adeta-hâşa-Cenâb-ı Hakkı insanlara şekvâ eder. Hem çok haksız bir surette ve divanesine şekvâ edip sabırsızlık gösterir.

Çünkü, geçmiş herbir gün, musibet ise zahmeti gitmiş, rahatı kalmış; elemi gitmiş, zevâlindeki lezzet kalmış; sıkıntısı geçmiş, sevabı kalmış. Bundan şekvâ değil, belki mütelezzizâne şükretmek lâzım gelir. Onlara küsmek değil, bilâkis muhabbet etmek gerektir. Onun o geçmiş fâni ömrü, musibet vasıtasıyla bâki ve mesut bir nevi ömür hükmüne geçer. Onlardaki âlâmî vehimle düşünüp bir kısım sabrını onlara karşı dağıtmak divaneliktir.

Amma gelecek günler ise, madem daha gelmemişler, içlerinde çekeceği hastalık veya musibeti şimdiden düşünüp sabırsızlık göstermek, şekvâ etmek, ahmaklıktır. "Yarın, öbür gün aç olacağım, susuz olacağım" diye bugün mütemadiyen su içmek, ekmek yemek ne kadar ahmakçasına bir divaneliktir. Öyle de, gelecek günlerdeki, şimdî adem olan musibet ve hastalıkları düşünüp, şimdiden onlardan müteallim olmak, sabırsızlık göstermek, hiçbir mecburiyet olmadan kendi kendine zulmetmek öyle bir belâhettir ki, hakkında şefkat ve merhamet liyakatini selb ediyor. Elhasıl, nasıl şükür nimeti ziyadeleştiriyor; öyle de, şekvâ musibeti ziyadeleştirir. Hem merhamete liyakati selb eder.

MUSİBETİN KÜÇÜLMESİ

...Maddî musibetleri büyük gördükçe büyür, küçük gördükçe küçülür. Meselâ, gecelerde insanın gözüne bir hayal ilişir. Ona ehemmiyet verdikçe şîşer, ehemmiyet verilmezse kaybolur. Hücum eden arılarla iliştiğe fazla tehâcüm göstermeleri, lâkayt kaldıkça dağılmaları gibi, maddî musibetlere de büyük nazarıyla, ehemmiyetle baktıkça büyür. Merak vasıtasıyla o musibet cesetten geçerek kalbde de kökleşir, bir mânevî musibeti dahi netice verir, ona istinad eder, devam eder. Ne vakit o merakı, kazâya rıza ve tevekkül

vasıtasıyla izale etse, bir ağacın kökü kesilmesi gibi, maddî musibet hafiflese hafiflese, kökü kesilmiş ağaç gibi kurur, gider. Bu hakikati ifade için bir vakit böyle demiştim:

Bırak ey biçare feryadı belâdan kıl tevekkül,Zira feryat belâ ender hatâ ender belâdır bil. Eğer belâ vereni buldunsa, safâ ender atâ ender belâdır bil.

Eğer bulmazsan, bütün dünya cefâ ender fenâ ender belâdır bil.

Cihan dolu belâ başında varken, ne bağırırın küçük bir belâdan? Gel, tevekkül kıl.

Tevekkülle belâ yüzünde gül, tâ o da gülsün. O güldükçe küçülür, eder tebeddül.

Nasıl ki mübarezede müthiş bir hasma karşı gülmekle, adâvet musalâhaya, husumet şakaya döner, adâvet küçülür, mahvolur, tevekkül ile musibete karşı çıkmak dahi öyledir.

NÜKTELER...

Vehb bin Münebbih der ki:- Havarilerden birinin elindeki kitaptan şu parçayı yazıp aldım:

"Eğer önünde bir bela yolu açıldı ise buna sevin. Çünkü peygamberlerin ve Salihlerin yoluna koyuldun demektir. Buna karşılık eğer önünde bir rahatlık yolu açılmışsa buna ağla. Çünkü peygamberler ile Salihlerin yolundan ayrıldın demektir."

GÜNAHLARA SABIR

Musa (a.s.), Hızır'a:-"Ne gibi bir çalışman karşılığında Allahu Teala sana ledun ilmini bildirdi?" diye sormuş, Hızır da:

"Allah için, masiyete karşı sabretmem sayesinde," diye cevap vermiştir.

EYYÜB SABRI

Eyyub peygamber, cömert ve merhametli bir kimse idi. Zengin fakire, misafirlere, yetimlere çok yardım ederdi. Onların dertleriyle dertlenir, sıkıntılarına çare bulmaya çalışırdı.

Sabır ve metaneti ise, dillere destan olmuştu.

Bir rivayete göre, on sekiz sene malum hastalığı çekmiştir. Hiçbir zaman, en ufak bir şikayette bulunmamıştı. Bir gün hanımı kendisine:-Cenab-ı Hakk'a dua etsen de bu dertler bitse, çektiğin hastalığın gitse olmaz mı? Demişti. Hz. Eyyub ona şu cevabı vermişti:

-Benim bolluk ve refah içinde yaşadığım müddet 80 senedir. Bu darlık ve sıkıntı zamanı ise, o müddete henüz gelmemiştir. Bu durumda ben Allah'tan utanırım. O'na nasıl dua ederek, bu halin üzerimden gitmesini isterim...

Yine bir rivayete göre, kendisine bir bela geldiğinde şöyle derdi: "Ey Allah'ım, sen aldın, sen verdin..."

SABIR TANIMLARI

Efendimiz (s.a.s.) : "Sabır, belanın ilk şiddetli zamanındadır."

Hz. Ali(r.a.) : "Sabır imanda, bedendeki baş gibidir."

Cüneyd-i Bağdadi : "Sabır, senin acı şeyi yüzünü ekşitmeden içmendir. Yani şikayet ve feryada bulunmadan, hoşnutsuzluk göstermeden, gelen belaya katlanmandır"

Zinnun-i Mısri : "Sabır, muhalefetten sakınmak, belaların acılığını yudum yudum tadarken sakin olmak, geçimde fakirlik baş gösterince zengin görünmektir"

Havas : "Sabr-ı meallah, kitab ve sünnet hükümleri üzerine sebatır."

YAVAŞ YAVAŞ

Şüphe yok ki yavaş iş Rahman'dandır. Acele edişinse, mel'un Şeytan'dan...

Önüne bir lokma atsan, köpek bile köpekliğiyle önce koklar da sonra yer, a ihtiyatlı adam!O burnuyla koklar, biz ise aklımızla. Hele bir bak, demek ki biz de her şeyi inceleyen aklımızla kokluyoruz. Allah bile yerlerle gökleri altı günde yarattı.

Yoksa "kün" der demez yerler de olurdu, gökler de...

Allah bütün kudretiyle insanı, yavaş yavaş ve kırk yılda kemal sahibi eder. Halbuki insanları bir anda yokluktan uçurup, bu aleme getirmeye kâdir değil midir?